

TÁJÉKOZTATÓ MEZŐBERÉNY KÖRNYEZETI ÁLLAPOTÁNAK ALAKULÁSÁRÓL

Tisztelt Lakosság!

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46 § (1) bekezdésének e) pontja valamint az 51 § (3) bekezdése alapján az Önkormányzat a lakóhelyi környezet állapotának alakulásáról tájékoztatja a lakosságot. A tájékoztatást a Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség Illetékességi Területének Környezeti Állapota 2010. évben című kiadvány, és Mezőberény Város Környezetvédelmi Programja alapján, a Felügyelőség útmutatása szerint készítettem el. Adatokat a Környezetvédelmi és Vízügyi minisztérium <http://okir.kvvm.hu/> című honlapjáról gyűjtöttem ki.

1. Levegő szennyezettsége

Békés megye levegőtisztasági szempontból az ország kevésbé problémás, viszonylag tisztább levegőjű térségei közé tartozik. A megyében nem tapasztalható jelentős ipari eredetű szennyezés, hiszen nem üzemelnek a nagyobb levegőszennyezésekért felelős vegyi- és nehézipari művek és az erősen levegőszennyező hőerőművek.

Környezetünkre is jellemző, az országos tendenciához hasonlóan, hogy az ipari eredetű légszennyező anyagok kibocsátása az utóbbi évtizedben tartósan és folyamatosan csökkent. Ennek okai a korszerűbb ipari technológiák bevezetése, illetve az energiahordozók árának emelkedéséből is adódó ésszerűbb energiafelhasználás következtében csökkenő ipari energiafelhasználás.

Az előforduló technológiák közül a téglá- és cserépgyártás elsősorban füstgáz kibocsátással és szilárd komponensekkel terheli a levegőt. A fa, illetve fém felületkezelés, valamint nyomdaipari tevékenységek során a jelentős szerves oldószer kibocsátás okoz légszennyezettséget.

Mezőberényben a levegő fő szennyező anyaga a por, mely főként közlekedési eredetű. A 47-es és 46-os főközlekedési utak a település belterületén haladnak át. Változást eredményez majd a 47-es számú főút új, a település belterületét elkerülő szakasza, mely következtében a lakott területeken várhatóan jelentősen csökkenni fog a közlekedés által okozott légszennyezés. A szálló por mértéke nemcsak a közlekedéssel, hanem a mezőgazdasági munkákkal is összefüggésbe hozható, mértéke megnövekszik a tavaszi mezőgazdasági munkák (talajmunkák), a nyár végi és az őszi betakarítási, valamint az őszi vetés előkészítési munkák idején. A mezőgazdaságban a terményszárító- és tisztító berendezések porkibocsátása is számottevő.

Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a mezőgazdasági tisztító és szárító telephelyeken új, korszerűbb berendezéseket állítottak üzembe, illetve korábbi szárító-tisztító rendszereket korszerűsítettek. Megyénkben kettő helyen Békéscsabán és Gyulán végeznek légszennyezettségi méréseket.

Mezőberény legnagyobb szénmonoxid kibocsátó telephelyei 2010 évben:

Rangsor	Telephely	Szennyezőanyag	Mennyiség [kg/év]
1	Berényi Téglaiipari Kft (5650 Mezőberény Gyár u. 1.)	Szén-monoxid	97 234
2	Colas Út Zrt. aszfaltkeverő telep (5650 Mezőberény V. ker. 109.)	Szén-monoxid	1 280
3	Csaba-Berényi Gépgyártó Kft (5650 Mezőberény Gyomai út 97.)	Szén-monoxid	29
4	Nett Front Kft. (5650 Mezőberény Gyomai út 26.)	Szén-monoxid	5

Mezőberény legnagyobb nitrogén oxid kibocsátó telephelyei 2010 évben:

Rangsor	Telephely	Szennyezőanyag	Mennyiség [kg/év]
1	Berényi Téglaiipari Kft (5650 Mezőberény Gyár u. 1.)	Nitrogén oxidok (NO és NO ₂)	3 839
2	Csaba-Berényi Gépgyártó Kft (5650 Mezőberény Gyomai út 97.)	Nitrogén oxidok (NO és NO ₂)	231
3	Colas Út Zrt. aszfaltkeverő telep (5650 Mezőberény V. ker. 109.)	Nitrogén oxidok (NO és NO ₂)	91
4	Nett Front Kft. (5650 Mezőberény Gyomai út 26.)	Nitrogén oxidok (NO és NO ₂)	64

Mezőberény legnagyobb kén oxid kibocsátó telephelye 2010 évben:

Rangsor	Telephely	Szennyezőanyag	Mennyiség [kg/év]
1	Berényi Téglaiipari Kft 5650 Mezőberény Gyár u. 1.	Kén oxidok (SO ₂ és SO ₃)	2 233

A különböző szennyező anyagok kibocsátásával kapcsolatban minden egyes tevékenységhez a Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség különböző szennyezőanyag kibocsátási határértéket állapít meg. A felügyelőség munkatársának nyilatkozata alapján a fent leírt értékek a **telephelyek részére kibocsátott határérték alatt vannak**, határérték feletti légszennyező anyag kibocsátás esetén a felügyelőség a tevékenységet megtiltja.

A fenti adatokat a Környezetvédelmi és Vízügyi minisztérium <http://okir.kvvm.hu/> című honlapjáról gyűjtöttem le, ahol további környezetvédelemmel kapcsolatos adatok, információk találhatóak.

2. Földtani közeg felszíni és felszín alatti vizek.

Mezőberény mezőgazdasági jellegű területei úgy a szántóterület, mint a rét, gyep, legelő, vagy erdősült részek különböző talaj adottsággal rendelkeznek. Döntő többségük kiváló minőségű szántóterület, de előfordul az erősen kötött réti öntéstalajok, valamint a szikes területek és gyepek.

A szennyező források közül jelentős az állattartásból eredő terhelés. Gondot okozhat az állattartásból származó almos- illetve hígrágya hiányos műszaki védelemmel, vagy védelem nélküli tárolása. Az elmúlt években a pályázati lehetőségek okán szigetelt trágyatárolók kialakítására, megvalósítására került sor.

Mezőberény területén felszíni művelésű agyagbányák és felszíni művelésű homokbánya működik. A bányaművelés felhagyása után visszamaradó bányatavak további hasznosítása horgásztóként, illetve jóléti, csónakázó tóként lehetséges.

A belterületi csapadékvíz összegyűjtése és elvezetése elválasztó rendszerben, nyílt földmedrű árkokkal és zárt csatornával történik. A csapadékvizek és a szennyvizek elvezetésére külön-külön rendszer szolgál.

A lefolyó vizek befogadói a Szettyényesi csatorna, Laposi csatorna, Lászlózugi csatorna, a csatornák befogadója a Mezőberényi főcsatorna, a Mezőberényi főcsatorna a belvizet a Kettős-Körös folyóba szállítja a Nagyzugi holtágon keresztül.

A város csapadékvíz elvezetésének biztonságát több záportározó biztosítja: I. sz és II. számú; a Medvefejes tó, ezek volt téglagyári anyagödrök.

Mezőberény területén jelentős gondot okoz a belvíz. A város belterületi belvíz-csapadékvíz elvezetési terve kétharmad részben elkészült. A „Belvízrendezés az élhetőbb településekért” kiemelt projekt (Projektazonosító szám: DAOP 5.2.1/D-2008-002) keretén belül Mezőberény mellett 16 település Békés, Doboz, Geszt, Gyomaendrőd, Kondoros, Kötegyán, Méhkerék, Okány, Sarkad, Sarkadkeresztúr, Szarvas, Újszalonta, Kunágota és Tótkomlós pályázott csapadékvíz elvezető rendszer kiépítésére. A projekt pályáztatási stádiumban van. A beruházás kereteiben Mezőberény déli és keleti részén átépítésre kerül 11.412 fm nyílt földmedrű gravitációs csapadékvíz csatorna, kiépítésre kerül 193 fm nyílt burkolt medrű gravitációs csapadékvíz csatorna és 3.189 fm zárt gravitációs csapadékvíz csatorna, tisztító aknákkal.

A Körösi Vízgazdálkodási Társulat a Lászlózugi csatornát 2011 évben kikotorta a Csárdaszállási csatornáig, ezzel könnyítve a hosszútóban összegyűlő vízmennyiség elvezetését. Megtörtént a tisztítása és azóta is folyamatos a karbantartása a Szettyényesi csatornának, amely a szennyvíztelep tisztított vizét is hivatott elvezetni a Nagyzugi szivattyútelephez. Valamint több csatorna tisztítása is folyamatos, így a vasút melletti Mezőberényi I-es, a „Csárdaszállási” csatorna. Belterületen a Gyomai úttal párhuzamos, a Katolikus és a „Német” temető mögötti árok felújítása van folyamatban e sorok írása időpontjában. Ez az árok hivatott a Város dél-nyugati részéről (pl. Mónus Illés utca) elvezetni a csapadék vizet a Hosszú-tavon át a László-zugi csatornába.

A Hosszú tó kotrása 2009-2010 évben megtörtént. A kotrás után a tó területe 2,13 ha lett; fenékszintje 80,63-81,95 mBf; üzemvízszintje: min.: 84,05 mBf, max.: 84,45 mBf. Így a tó átlagos vízmélysége 2,5 m.

Az elmúlt években lezajlott fejlesztések eredményeképpen a város területének mintegy 80 %-a van ellátva szennyvízcsatorna hálózattal. A csapadékvíz elvezető rendszer hibái a szennyvízelvezetésre is hatással vannak, a nagyobb esőzések során a szennyvízelvezető rendszerbe kerülő jelentős mennyiségű csapadékvizet a szennyvíztisztító telep nem tudja kezelni.

Mezőberény városa a Körösök vidékén a Kettős-Körös bal partján fekszik. A felszíni vizek minősége a határon túlról érkező szennyezések és a hazai szennyvízbevezetések következtében kedvezőtlen.

3. Megépült a Geotermikus termálrendszer

Mezőberény város Önkormányzata, valamennyi saját tulajdonú és fenntartású intézményének fűtését földgáztüzeléssel, jobbára kazánokkal, kisebb részben konvektorokkal, a használati melegvíz készítéshez szükséges hőenergiát pedig részben földgázzal, részben villamos energiával biztosította. A hőtermelő, elosztó és szabályozó berendezések különböző korúak voltak, az egyes intézmények fűtése egymástól teljesen független módon történt.

A középületek fűtése jelentős mértékben megterhelte városunk költségvetését. Az iskolák, óvodák, szociális otthonok, a Polgármesteri Hivatal, stb. éves gázköltsége és az ehhez csatlakozó díjak összessége meghaladta a bruttó 50 - 60 millió Ft-ot.

Mezőberény vezetése ezért úgy döntött, hogy olyan hatékonyabb és környezetkímélőbb energiaforrásra épülő beruházást valósít meg, mellyel jelentős költségmegtakarítást tud elérni. A lehetséges műszaki megoldások vizsgálatát követően a városunk geotermikus hőellátó rendszer megvalósítása mellett döntött.

Céljaink megvalósításának érdekében pályázatot nyújtottunk be a geotermikus energia hasznosítására Mezőberényben. Városunk a KEOP-4.2.0/B/09-2009-0046 konstrukcióban nyert támogatást a rendszer megépítésére. Ezt követően a geotermikus energia hasznosítására új fűtésrendszer épült meg 2012-ben.

A város kedvező geotermikus (termálvíz) adottságai régóta ismereteseek voltak. A Kollégium udvarában 1 db 2003 m talpmélységű termál termelőkút és a Hosszú tó mellett 1 db 2003 m talpmélységű visszasajtoló kút épült meg. Ezzel párhuzamosan megvalósult a termálvíz hőenergiáját hasznosító gépészeti rendszer is, mely Mezőberény intézményeinek 17 db egységének összesen 20 épületében szolgálja ki a fűtési és használati melegvíz energia igényeket. Az intézmények ellátásához megépült távvezeték kb. 5 km hosszúságban épült meg.

A rendszer az alábbi egységeket szolgálja ki:

Ssz.	Intézményi egységek
1	Városi bölcsőde (Munkácsy u. 10.)
2	Óvoda (Luther u. 9.)
3	Óvoda gondnokság
4	Mezőberény-Bélmegyer Kistérségi Általános Iskola (Luther tér)
5	Orlai Petrics Soma Kulturális Központ
6	Szociális otthon (Puskin u. 1.)
7	Családsegítő szolgálat
8	Mezőberény-Bélmegyer Kistérségi Általános Iskola Kollégium
9	Mezőberény-Bélmegyer Kistérségi Általános Iskola (Petőfi Sándor u.)
10	Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium
11	Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium Kollégium épület
12	Közétkeztetési Központ (Petőfi Sándor u.)
13	Polgármesteri Hivatal
14	Városi Közszolgáltató Intézmény
15	Idősek klubja (Hősök útja)
16	Szociális otthon (Juhász Gy. u.)
17	Orlai Petrics Soma Kulturális Központ (Múzeális Gyűjtemény épülete)

A termál hőellátó rendszer alapja, hogy a termál termelőkútból magas hőfokú, ~ 80 - 90 °C vízhőmérsékletű termálvíz termelhető ki. A rendszerbe kapcsolt egyes fogyasztók hőközpontjaihoz földbe fektetett nyomóvezetéken keresztül jut el a forró termálvíz. A hőközpontokban a forró

termálvíz hőenergiája hőcserélő berendezéseken keresztül kerül átadására az intézményekben meglévő központi fűtésrendszerekbe.

A hőhasznosítást követően a lehűlt termálvíz a Hosszú-tó partján létesített visszasajtoló kúthoz jut, ahol kezelést és szűrést követően a termálvizet visszasajtolják a termál vízáadó rétegekbe.

A rendszer legfontosabb célja és feladata, hogy a lehető legnagyobb mértékben kiváltsa a jelenlegi földgáz felhasználást, ezzel költségmegtakarítást elérve.

Kidolgozás alatt van a pályázat második üteme is, mely keretében szintén Önkormányzati intézmények távhőellátását valósítanánk meg. A projekt tervei alapján a meglévő mellett még egy db visszasajtoló kút épülne meg. A termálvíz magas gáztartalma indokoltá teszi egy gázmotor betervezését, mely segítségével a működési költségek csökkentése érdekében villamos energiát állítanánk elő.

4. Zajkibocsajtás és rezgések

Településünkön a zajok és rezgések kibocsajtásáért legnagyobb részben a közlekedés felelős. A Mezőberényen átszelő két főútvonalon jelentős személy és teherforgalmat bonyolítanak le. Városunkat közvetlenül érinti a 120 sz. Budapest – Szajol – Lökösháza - Arad közforgalmú kétvágányú villamosított „A1”, „E65” nemzetközi törzshálózati vasútvonal. Jelenleg a 160 km/óra sebességre történő korszerűsítése folyamatban van. A vasútfejlesztés kivitelezése az idei évben kezdődött, a fejlesztés következtében felüljáró építése vált szükségessé, amely a Csabai út folytatásában a Köztemető délkeleti oldala mellett építenek. A kivitelezés jelentős rezgés és porhatással jár, mellyel kapcsolatban lakossági panaszok is érkeztek hivatalunk felé, a panaszokat a beruházónak továbbítottuk. A Mezőberényt elkerülő út építése régen tervezett, de az elmúlt évek gazdasági válsága a megvalósítását tovább csúsztatta. A jelenleg hatályos kormányhatározat szerint kiépítése 2021-2024. évekre van ütemezve.

A Mezőberényben épülő felüljáró és a kapcsolódó utak.

A szórakozóhelyek zaja is gondot okoz városunkban. Ennek csökkentésére nincs hatékony megoldás, többek között a jogszabályi hiányosságok miatt sem. A jogszabályok csak „mechanikus/gépi gerjesztésű zajokra vonatkoznak, emberi eredetű zajokra nem. Ilyen jellegű zajokra határérték nincs megállapítva. Ehhez semmilyen jogszabályi előírást, iránymutatást nem lehet találni, csak annyit, hogy nem lehet zavaró, ami elég szubjektív meghatározás. Méréstechnikailag nehezen, illetve egyáltalán nem lehet elkülöníteni a gépi eredetű zajokat az emberi eredetű zajoktól, így a szórakozó helyekre vonatkozó mérések gyakran megbízhatatlanok.

5. Hulladékok

Mezőberény város közigazgatási területén a települési szilárd hulladék, illetve a települési folyékony hulladék elszállításáról, mint kötelező közszolgáltatásról 2012. január 1-jétől a Békés-Manifest Közszolgáltató Nonprofit Kft. (5746 Kunágota, Rákóczi út 9. sz) gondoskodik. A Mezőberényi hulladéklerakó telep rekultivációja folyamatban van a Szolgáltató a lakossági szilárd hulladékot a Békéscsabai hulladéklerakóba szállítja. A településen évente két alkalommal tartanak lomtalanítást április és november hónapban. A településen hat szelektív hulladékgyűjtő sziget található, ezek helye: Tavasz utca, Eötvös utca, Piac tér, Kastélyköz, Martinovics u, Fortuna tér. A szelektíven gyűjtött hulladékfunkciók: műanyag, papír, színes üveg, fehér üveg.

A Tappe Kft. által szolgáltatott adatok a Békéscsabai befogadóba szállított hulladékok mennyiségéről 2010, 2011 és 2012 évben:

A Békéscsabai Hulladéklerakóba beszállított hulladékok 2010 évben	
A beszállított hulladékok típusa	A beszállított hulladékok mennyisége
Kommunális hulladék	2698,69 t.
Lomtalanítás (tavaszi + őszi) során összegyűlt hulladékok	100,5 t.
Szelektív gyűjtőpontokból származó hulladékok	228.8 m3

A Békéscsabai Hulladéklerakóba beszállított hulladékok 2011 évben	
A beszállított hulladékok típusa	A beszállított hulladékok mennyisége
Kommunális hulladék	2922,45 t.
Lomtalanítás (tavaszi + őszi) során összegyűlt hulladékok	105,7 t.
Szelektív gyűjtőpontokból származó hulladékok	8 t

A Békéscsabai Hulladékraakóba beszállított hulladékok 2012 év október 31.-ig	
A beszállított hulladékok típusa	A beszállított hulladékok mennyisége
Kommunális hulladék	2421,65 t.
Tavaszi lomtalanítás során összegyűlt hulladékok	27,58 t.
Szelektív gyűjtőpontokból származó műanyag (PET) hulladékok	2,12 t

6. Táj és természetvédelem

A város közigazgatási területén helyi és országos védettségű természeti értékeket egyaránt találhatunk. Helyi védelem alatt áll a Városi Liget, a Vasútállomáson lévő három db idős tölgy, valamint 2012 évben további kettő terület lett helyi védelem alá helyezve.

A Városi Liget 5 ha területű. Itt található az eredetileg 300 db fa, amelyet a világháborús hősök emlékére ültetettek. Ezek száma azonban megfogyott, pótlásra szorulnak.

A Vasútállomás területén lévő 3 db kocsányos tölgy helyi védettségű. Egykoron ezen a területen temetőhely volt, az 1800-as években azonban a vasút nyomvonala kettészelte a kegyeleti helyet és így maradt meg a három faóriás az állomás területén.

Országos védelem alatt álló természeti értékek a Szikes- tó (Medvefejes tó) a Kettős-Körös árterülete, valamint a kunhalmok. Magyarországon valamennyi kunhalom védett. A legjelentősebbeket GPS segítségével felmérték. Mezőberény területén a legjellegzetesebb a Tücsökhalom és az egykori Rókás- halom.

A Liget télen

Lakossági kezdeményezésre Mezőberény Város Önkormányzata a helyi jelentőségű védett természeti területekről és természeti értékekről szóló 14/2012.(III.27.) önkormányzati rendeletével további kettő területet helyezte helyi védelem alá.

6.1. 2012 évben védelem alá helyezett területek:

6.1.1 Megnevezés: Nyúlánk sárma (*Ornithogalum brevistylum*) élőhelye a Laposi kert melletti löszgyepen.

Érintett helyrajzi szám: Mezőberény 0285/3 hrsz.

A terület elhelyezkedése: A Laposi kert és a körgát közötti területen, a Vésztői útnál lévő töltéshez közeli 0285/3 hrsz-ú ingatlanon lévő több ezer nyúlánk sármának otthont adó ösagyep.

A terület déli határvonala: a Laposi kert 1-es kaputól délre 50 m.

A terület északi határvonala: A vésztői út melletti 0285/2 hrsz-ú terület.

Védetté nyilvánítás célja és indoka: A védett nyúlánk sárma (*Ornithogalum brevistylum*) a gyepen több ezres tőszámban fordul elő. A nyúlánk sárma tövenkénti természetvédelmi értéke 2000.- Ft. A növény és a löszgyep, mely élőhelyéül szolgál természetvédelmi szempontból kiemelt jelentőségű, a térségben kevés hasonló élőhely maradt meg. Megőrzése a térségben kiemelkedő jelentőségű. Az érintett terület Békés Megye Területrendezési Tervében Ökológiai folyosó területen található.

Nyúlánk sármák a Laposi kert és a körgát között

6.1.2 Megnevezés: Erdei tulipán (*Tulipa sylvestris*) élőhelye

Érintett helyrajzi szám: Mezőberény 0363/4 hrsz. a köztemetőtől délre fekvő felekezett nélküli temető.

Védetté nyilvánítás célja és indoka: Az erdei tulipán (*Tulipa sylvestris*) hazánktól délre őshonos faj. Egyes források szerint kb. 300 éve főúri kertekbe, temetőkbe telepítették szépsége miatt, mások szerint a törökök közvetítésével jutott el hazánkba. Április-május folyamán virágzik.

Magyarországon csak kevés helyről jelzik előfordulását, Békés megyében két másik állománya ismert jelenleg, ritkasága miatt védettsége indokolt a Mezőberényi felekezet nélküli temetőben.

Erdei tulipánok a Felekezet Nélküli Temetőben

Mezőberény, 2012-11-14.

Gulyás Antal
műszaki ügyintéző